

ved at give Præsterne Tilladelse til at bruge det Mynsterske Ritual, men at man ogsaa, naar det behøves, giver dem yderligere Lettelser. Der maa jeg maaske sige til det ærede Medlem, der spurgte, hvorledes det kunde blive en Lettelse, at Sammenhængen er den, at naar en Mand har Samvittighedsbetænkneligheder i en saadan Sag, er det i Regelen et eller andet bestemt Udtryk i Ritualen, han skal bruge, som han ikke kan faa det over sin Samvittighed at bruge. Det kan f. Eks. være, at han mener, at det ikke gaar an at vie dem i den treenige Guds Navn, eller det kan være et andet Udtryk, han føler Betænkneligheder ved at bruge. Saa hjælper man ham til at komme over dette, til at faa det saaledes omdannet, at han mener at kunne bruge det. Og de Herrer maa ikke tro, at dette sker udelukkende af Hensyn til Præsterne, men det sker virkelig ogsaa af Hensyn til dem, der begære Ægteskabet. Jeg tror, at de fleste ville vide, at fraskilte — i alt Fald Flertallet af dem — naar de skulle vies, nødig ville undvære den kirkelige Indstiftelse af Ægteskabet. De have jo altid den Udvej, at de kunne melde sig ud af Folkekirken og faa den borgerlige Vielse, men det ville de meget nødig; de selv sætte Pris paa, og deres Slægtninge sætte Pris paa, at deres Ægteskab skal kunne indstiftes i Kirken, og det maa man ogsaa tage Hensyn til — altsaa ikke blot til Præsten —. Man maa da ordne dette saaledes, at denne Ægteforening kan foregaa i Kirken. Jeg indrømmer imidlertid fuldt ud, at her er et overordentlig vanskeligt Punkt, jeg vil endogsaa sige, at det er saa vanskeligt, at hvis Folk ville blive ved at forlange det indrettet efter deres egen Opfattelse, og hvis man vil blive ved at sige ja, selv om det kommer dertil, at Præsten vier dem i borgerlig Dragt i sit Hjem eller andetsteds, saa bliver det, da det lægger et falsk Skin over det hele, umuligt at faa den Sag tilfredsstillende ordnet. Jeg maa bestemt hævde, at en Ordning, som vilde forlange, at fraskiltes Ægteskab skulde ske ved borgerlig Vielse, borgerlig Indstiftelse, som altsaa gik ud paa, at man skulde vedtage, at medens alle andre for at indgaa borgerligt Ægteskab skulde melde sig ud af Folkekirken, saa skulde fraskilte, som ønske at blive i Folkekirken, kunne faa Lov til at lade sig borgerligt ægteforene uden at træde ud af den —, hvis man indfører den Ordning, siger jeg, vilde man sætte en Plet paa det borgerlige Ægteskab, som Staten paa ingen Maade kan tillade.

Derfor mener jeg, at den Ordning, hvorved man vilde kaste de fraskiltes Ægteforening over paa det borgerlige Ægteskab, kan Staten ikke tillade. Man maa derfor se at finde en anden Udvej. For at finde en anden Udvej, maa man imidlertid huske paa, at i saadanne Kollisionstilfælde — og fraskiltes Vielse er et Kollisionstilfælde — maa man slaa af paa Idealet. Saaledes ere Forholdene i Livet! Det gælder altsaa om at finde en lempelig Udvej, som man kunde blive tilfreds med, og jeg tror, det er muligt med god Vilje fra alle Sider at finde en saadan Udvej. Naar den ærede Ordfører for Forslagsstillerne har talt om, at jeg slet ikke med et Ord havde omtalt, at Præsten kunde tvinges til at vie Fornægttere, eller andre vanskelige Tilfælde, som kunne opstaa, medens jeg kun havde omtalt det allerværste Tilfælde, saa vil den ærede Taler vistnok tro mig paa mit Ord, naar jeg siger, at de Ting ikke have været fremmede for mig. Jeg har virkelig overvejet dem. Naar jeg ikke drog dem frem, var det, fordi der ikke var Anledning til det. Der er jo dog Grænser for, hvor længe man kan tale her, og hvis man her skulde give sig til at undersøge den Slags Tilfælde, kunde jeg for mit Vedkommende gerne tale flere Timer om dem. Der er, som sagt, ingen Anledning til at komme ind derpaa; men selvfølgelig er det en Sag, jeg har haft mit Blik fæstet paa. Jeg skal dog med Hensyn til Spørgsmaalet om at vie Fornægttere gøre opmærksom paa, at vi vel dog ogsaa paa den anden Side maa være varsomme med at lade den enkelte Præst faa Lov at dømmen om, hvorvidt en Mand er Fornægter eller ej, og at man derfor ogsaa maa være meget varsom med de Bestemmelser, man vil tage i saa Henseende. Jeg kan overhovedet ikke her gaa med til individuel Frihed for Præsterne; en saadan kan efter min Mening ikke finde Sted i det ordnede Kirkesamfund. — Saa er der af det ærede Medlem for Kjøbenhavns Amts 3dje Valgkreds (Oscar Hansen) blevet talt om de Regler, der ere blevne bestemte for Udtrædelse af Folkekirken. Ja, det er jo lidt vanskeligt at have alting saadan nærværende for Hukommelsen i Øjeblikket, men hvis jeg ikke tager meget fejl, er Sammenhængen den, at det Medlem af Landstinget, som den ærede Taler anførte, vilde have, at der skulde gives en fælles Regel for alle, som vilde udtræde af Folkekirken. En fælles Regel for, hvilken Fremgangsmaade man skulde følge over for dem alle, og det kan kun ske ved en Lov. Men det er heller